

УДК 37.016:82:373.3

Дідківська А. Д.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Голубовська І. В.

к. ф. н., доцент, доцент кафедри

початкової освіти та культури фахової мови,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

СПЕЦИФІКА ПОЧАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ

Початкова літературна освіта – важливий етап у формуванні особистості дитини, адже вона спрямована на розвиток не лише читацької культури, а й емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу. Як зазначає Є. Барбіна, літературна освіта в початковій школі створює основу для формування компетентного читача, здатного аналізувати художні тексти, висловлювати власні думки та емоційно відгукуватися на прочитане [1].

Головна мета початкової літературної освіти – формування в учнів любові до читання та здатності сприймати художні твори як джерело естетичного та духовного збагачення. Це передбачає розвиток читацької компетентності, яка охоплює навички усвідомленого й виразного читання, здатність аналізувати тексти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати поведінку персонажів та розуміти авторську позицію. Важливою складовою є також формування в дітей інтересу до художньої літератури, розвиток їхнього емоційного інтелекту, а також стимулювання творчої активності. Літературна освіта сприяє й

формуванню морально-етичних цінностей: доброти, чесності, відповідальності, дружелюбності, взаємоповаги, які стають значущими орієнтирами для особистісного розвитку молодших школярів.

Початкова літературна освіта поєднує в собі елементи літературознавчої, мовної, культурологічної та естетичної освіти. Це створює можливості для цілісного розвитку особистості учня, формуючи його ціннісні орієнтири, морально-етичні переконання та художні смаки. Також літературна освіта в початковій школі спрямована на активізацію пізнавальної діяльності дітей, на розвиток їх творчих здібностей і критичного мислення.

Серед ключових завдань літературної освіти варто згадати й розвиток в учнів умінь розуміти зміст тексту, виділяти основні ідеї, аналізувати художні образи, виокремлювати емоційний підтекст та авторську позицію. У процесі навчання діти читають твори різних жанрів, що сприяє формуванню уявлень про багатогранність літератури як мистецтва слова.

Початкова літературна освіта спрямована на формування гармонійно розвиненої особистості. Передусім у школярів має розвинутися позитивне ставлення й до процесу читання загалом, і до художньої літератури зокрема. Навчальний процес слід організованим таким чином, щоб читання викликало в учнів радість, задоволення, зацікавленість. Також діти повинні навчитися читати осмислено, розуміючи зміст тексту, інтерпретуючи події, усвідомлюючи зв'язки між персонажами та їхніми вчинками тощо. З цією метою педагог може застосовувати бесіди за текстом, аналіз ілюстрацій, створення асоціативних схем.

Крім того, літературна освіта сприяє збагаченню мовленнєвої культури учнів. Діти вчаться висловлювати думки про прочитане, аргументувати свою позицію, брати участь у дискусіях. Для цього вчитель використовує різні форми роботи: обговорення, літературні ігри, творчі проекти тощо.

За допомогою літературної освіти у школярів підвищується й емоційна чутливість, тому що через читання та аналіз художніх текстів діти можуть відчутти й осмислити весь спектр емоцій. Читання літературних творів формує в учнів емоційну культуру, виховує здатність співпереживати героям, ділити разом із ними радісні й сумні моменти.

У процесі літературної освіти особлива увага приділяється формуванню у школярів моральних цінностей. Кращі твори дитячої літератури демонструють юним читачам взірці таких чеснот, як справедливість, порядність, відданість, відповідальність, мужність, милосердя. Читання й обговорення текстів сприяє морально-етичному та національно-патріотичному вихованню учнів початкових класів. Крім того, літературна освіта спрямована на розвиток уяви та творчого мислення дітей. Молодші школярі мають можливість через літературу занурюватися у фантастичні світи, уявляти себе в різних ситуаціях, вигадувати власні історії. Це розвиває їхню креативність, допомагає розширити межі мислення.

Значну роль у початковій літературній освіті відіграє знайомство дітей із вітчизняною літературою. Читання творів українських письменників сприяє формуванню в учнів патріотичних почуттів, любові й поваги до рідної культури, мови, традицій. Це створює умови для духовного розвитку дитини, сприяє формуванню її національної самоідентичності.

Отже, початкова літературна освіта – багатогранний процес, який охоплює різні аспекти розвитку особистості молодшого школяра. Її сутність полягає у формуванні гармонійної, творчої, емоційно чутливої та духовно багаті особистості. Мета літературної освіти полягає у вихованні компетентного читача, здатного аналізувати та інтерпретувати художні тексти, а також у створенні умов для всебічного розвитку учнів.

Список літератури

1. Барбіна Є. В. Методика викладання літературного читання в початковій школі. Київ: Освіта, 2020. 16 с.